

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

*Станіславчук Н.О., викладач кафедри
фінасів, обліку та економічної безпеки
Люльченко В.В., студент III курсу
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини*

Анотація У статті досліджено сучасний стан банківської системи в Україні, проаналізовано вплив глобалізаційних процесів на банківський сектор, досліджено участь іноземного капіталу в розвитку банківської системи України, визначено напрямки розвитку та зміцнення конкурентоспроможності вітчизняної банківської системи в умовах глобалізації.

Ключові слова: вітчизняна банківська система, транснаціональний банк, фінансова глобалізація.

Abstract : the national banking system, transnational bank, financial globalization.

Keywords: This article explores the current state of the banking system in Ukraine, the influence of globalization on the banking sector, investigated the participation of foreign capital in the banking system of Ukraine, the direction of development and strengthening the competitiveness of the national banking system in the context of globalization.

Глобалізаційні процеси поступово охоплюють всі сфери суспільного життя, при цьому фінансова глобалізація стає головним фактором розвитку світової економіки. Необхідною умовою забезпечення сталого економічного зростання в Україні є потужна банківська система, яка здатна швидко реагувати на зміни умов функціонування та вплив зовнішнього середовища, внутрішні перетворення, постійно удосконалюватись.

Дослідженню теорії та практики організації функціонування комерційних банків України в умовах наближення до міжнародних стандартів присвячено багато праць вітчизняних вчених-економістів Андрущенко В., Боринця С., Будкіна В., Воробйова О., Гаврилюка О., Гальчинського А., Грудзевич Я., Даниленка А., Лук'яненка Д., Комаринська З., Новицького В., Філіпенка А., Шарова О. та інших.

Мета статті є дослідження впливу глобалізаційних процесів на функціонування банківської системи України, що актуалізує тематику дослідження і ставить питання необхідності формування ефективної стратегії розвитку банківського сектору України в умовах фінансової глобалізації.

Сьогодні банківська система України — це один із найрозвинутіших елементів господарського механізму. На протязі останніх років пройшло інтенсивне скорочення загальної кількості комерційних банків, склалася інфраструктура ринку, створена система державного регулювання і контролю діяльності, сформована необхідна законодавчо-правова база, підготовлена достатня кількість кваліфікованих банківських кадрів.

В останні роки активи українських банків зросли до 1,31 млрд. грн. порівняно з 0,21 млрд. грн. у 2005 році (Рис.1.) [4].

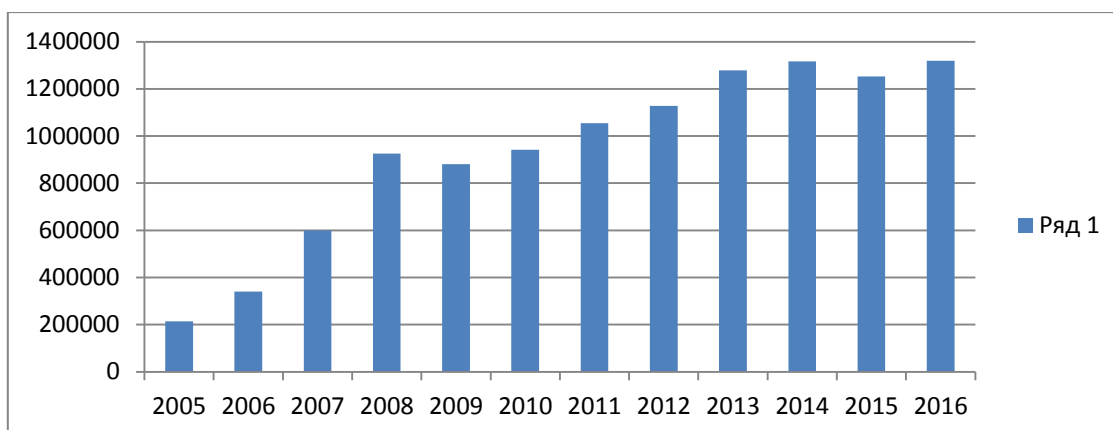

Рис. 1. Динаміка активів банків України [4]

З 01.01.2016 р. у щоквартальній фінансовій звітності у розрізі банків, що публікує Національний банк України, виділяється група банків під назвою «Банки іноземних банківських груп». Розглянемо роль іноземного капіталу в національній банківській системі. Станом на 01.10.2016 р. в Україні працювали 40 банків з іноземними інвестиціями, у т.ч. 17 – зі 100 % іноземним капіталом. Таблиця 1 містить перелік банків іноземних банківських груп, розмір їх сплаченого статутного капіталу станом на 01.10.2016 р. та країни походження іноземних інвестицій[8].

Таблиця 1.

Банки іноземних банківських груп в Україні, станом на 01.10.2016 р.[8]

Назва банку	Країна походження інвестицій	Статутний капітал	
		млн. грн.	Частка у банківській системі України, %
ПАТ «Промінвестбанк»	Росія	39009	14,8
ПАТ «Укрсоцбанк»	Італія, Кіпр	16673	6,3
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	Австрія, ЄБРР	6155	2,3
ПАТ «ВТБ Банк»	Росія	34216	12,9
ПАТ «Неос Банк»	Білорусь	126	0,0
ПАТ «Кредобанк»	Польща	2246	0,9
ПАТ «ВіЕс Банк»	Росія	420	0,2
ПАТ «Марфін Банк»	Кіпр	462	0,2
АТ «УкрСиббанк»	Франція, ЄБРР	5069	1,9

ПАТ «Ідея Банк»	Польща	258	0,1
ПАТ КБ «Правекс-банк»	Італія	1038	0,4
ПАТ «Креді Агріколь Банк»	Франція	1223	0,5
ПАТ «Універсал Банк»	Греція	3103	1,2
АТ «Піреус Банк МКБ»	Греція	2531	1
ПАТ «Альфа-банк»	Кіпр	7516	2,8
ПАТ «ІНГ Банк Україна»	Нідерланди	731	0,3
АТ «ОТП Банк»	Угорщина	6186	2,3
ПАТ «Сітібанк»	США	120	0,0
АТ «Прокредит Банк»	Люксембург	837	0,3
ПАТ «Збербанк»	Росія	12465	4,7
АТ «БМ Банк»	Росія	1631	0,6
ПАТ «Банк Форвард»	Росія	283	0,1
ПАТ «Кредит Європа Банк»	Туреччина	253	0,1
ПАТ «Дойче Банк ДБУ»	ФРН	229	0,1
ПАТ «Себ Корпоративний Банк»	Швеція	250	0,1
Разом банки іноземних банківських груп	-	143032	54,1
Разом по банківській системі	-	264343	100

Проаналізовані дані, наведені в таблиці 1, свідчать, 33 % сплаченого статутного капіталу інвесторами у банківську систему України є банки Росії, Італії (7 %), Кіпру (3 %), Австрії (2 %), Угорщини (2 %), Франції (2 %) та Греції (2 %). Незначним за розміром та не перевищує по кожній країні 1 % статутного капіталу банківської системи України інвестицій з боку резидентів Польщі, Нідерландів, ФРН, Швеції, Туреччини, США, Бельгії, Люксембургу. Провідним інвестором у банківську систему України є Європейський Банк Реконструкції та Розвитку, що володіє 30 % статутного капіталу АТ «Райффайзен банк Аваль» та 40 % статутного капіталу АТ «Укрсиббанк», (частка у статутному капіталі банківської системи України на рівні 1,5 %).

Довіра клієнтів до української банківської системи України в цілому останнім часом знаходиться на доволі низькому рівні внаслідок об'єктивних та суб'єктивних чинників. Згідно рейтингу довіри, складеного провідною в Україні інвестиційною компанією «Dragon Capital»¹², з 20 найбільш надійних банків: 14 банків іноземних банківських груп і лише 6 банків з капіталом українського походження: державні «Ощадбанк», «Укрексімбанк», «Укргазбанк» та приватні «Міжнародний інвестиційний банк», ПУМБ та «Мегабанк»[8]. Отже, рівень довіри до банків з іноземним капіталом традиційно є більш високим.

Далі зробимо порівняльний аналіз результатів діяльності банків з капіталом українського походження та банків іноземних банківських груп в

України за ключовими показниками (станом на 01.10.2016р.), що представлені в таблиці 2.

Таблиця 2.

Ключові показники діяльності банків з капіталом українського походження та банків іноземних банківських груп в Україні, станом на 01.10.2016 р.[8]

Показники	Банки з капіталом українського походження	Банки іноземних банківських груп	Усього по банківській системі України
Частка статутного капіталу в банківській системі України, %	44	56	100
Частка власного капіталу %	53	47	100
Частка активів %	66	34	100
Частка кредитного портфеля юридичних осіб %	64	36	100
Частка кредитного портфеля фізичних осіб %	46	54	100
Частка зобов'язань %	68	32	100
Частка коштів юридичних осіб %	63	37	100
Частка коштів фізичних осіб %	74	26	100
Поточний прибуток, млн.грн.	-655	-10972	-11627
Рівень доларизації кредитів, %	42	57	54
Рівень доларизації депозитів, %	52	41	47

Частка присутності іноземного капіталу в статутному фонді банківської системи станом на 01.10.2016 р. складає 56 %, що перевищує порогове значення - 40 %, визначене «Методичними рекомендаціями щодо розрахунку рівня економічної безпеки України», затверджених Міністерством економічного розвитку та торгівлі України[9] та свідчить про її небезпечний рівень.

Банки іноземних банківських груп разом володіють 47 % власного капіталу, 34 % активів та 32 % зобов'язань банківської системи, 36 % кредитного портфеля юридичних осіб та 54 % кредитного портфеля фізичних осіб, 37 % залучених коштів юридичних осіб та 26 % вкладів населення, що забезпечує їм домінуючу позицію у сфері кредитування населення та значний рівень присутності у залученні коштів підприємств та вкладів фізичних осіб, кредитуванні юридичних осіб.

У 2016 році зафіксовано історично високий збиток банківської системи України – 159,4 млрд. грн.. Зокрема, значно скоротила масштаби збитків за 2016 рік група державних банків – на 21,5 млрд. грн. (Рис.2.) [5]. Збиткова діяльність банків іноземних банківських груп обумовлена збитковістю банківської системи в цілому (за 9 міс. 2016 р. з 11627 млн. грн. поточного збитку 10972 млн. грн., або 94 % всієї суми збитку припадає на банки іноземних банківських груп).

До трійки за розміром збитку увійшли "Укрсоцбанк" (-10,37 млрд. грн.), викуплений у минулому році Альфа-Груп, і ВТБ Банк (-6,32 млрд. грн.) - дочірній банк російського держбанку.

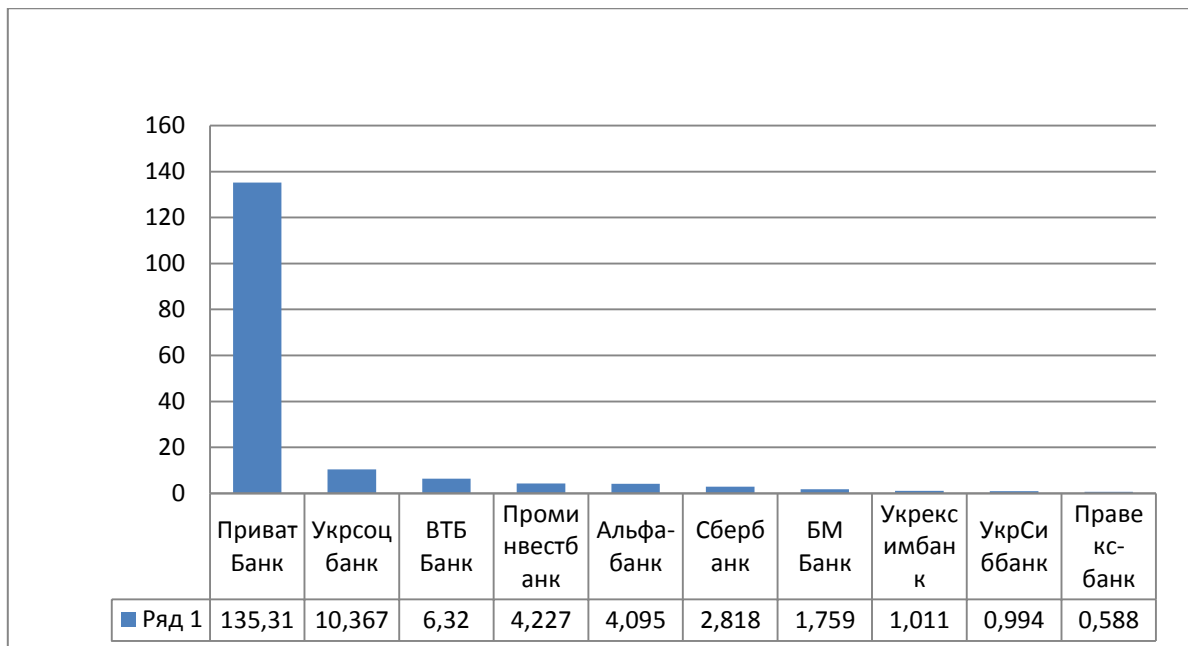

Рисунок 2. Топ -10 банків України по збитках в 2016 році, млрд. грн. [6]

Виходячи з аналізу даних рисунку 2, найбільш збиткові комерційні банки з російським державним капіталом: ВТБ Банк, Промінвестбанк (-4,23 млрд. гривень), Сбербанк (-2,82 млрд. гривень), БМ Банк (-1,76 млрд. гривень).

Найбільший прибуток у 2016 році після оподаткування отримав Райффайзен Банк Аваль - 3,82 млрд. грн.. У трійку прибуткових банків увійшли Сітібанк (1,44 млрд. грн.) і ОТП Банк (0,96 млрд. грн.) (Рис.3) [7].

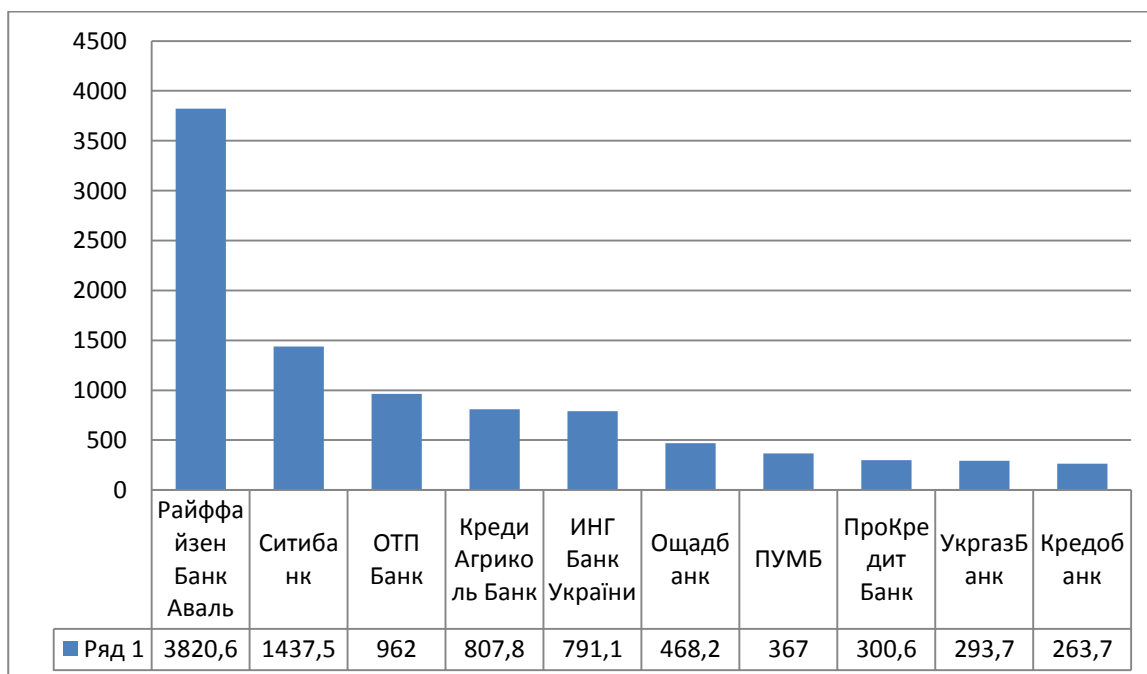

Рисунок 3. Топ-10 банків України за прибутками в 2016 році млн. грн. [7]

Отже, підсумовуючи роботу 96 платоспроможних банків станом на 1 січня 2017 року: 63 банківські установи отримали прибуток в розмірі 10,8 млрд. грн., 33 банки – збиток в 170,2 млрд. грн. Для порівняння у 2015 року зі 117

платоспроможних банків на 1 січня 2016 року 71 банк отримав прибуток на загальну суму в 5,2 млрд. грн., 46 банків понесли збитки - в 71,8 млрд. грн. Проаналізувавши банківську систему України можна очікувати виходу банківського сектору на прибуткову діяльність шляхом подальшого скорочення відрахувань у резерви та активному зростанню процентних доходів завдяки поживленню кредитування реального сектору.

В умовах припливу іноземного капіталу у банківський сектор України та посиленням ролі транснаціональних банківських структур стратегічними напрямками розвитку та зміцнення конкурентоспроможності вітчизняної банківської системи мають стати: укрупнення вітчизняних банків для підвищення їх капіталізації, участь національних банків у розвитку реального сектору економіки, переорієнтація на міжнародні фінансові ринки, удосконалення та впровадження інноваційних банківських послуг та продуктів, залучення вітчизняних банків до фінансування пріоритетних державних проєктів, посилений контроль за діяльністю банківських установ, щоб запобігти виникненню фінансових криз. Зазначені напрями сприятимуть посиленню стійкості вітчизняного банківського сектору та отриманню максимального ефекту роботи транснаціональних банків в Україні.

Список використаних джерел:

1. Банки Львова: минуле і сучасне / ред.: Я. В. Грудзевич, З. М. Комаринська; НАН України. Ін-т регіон. дослідж. – Л., 2002. – 223 с. – Бібліогр.: 88 назв.
2. Банківська система країни та її вплив на реальний сектор економіки: монографія / О. І. Воробйова. – Сімферополь: Доля, 2008. – 198, [1] с.: іл., табл. ; 20 см. – Бібліогр.: с. 193–199
3. Банківська система України на сучасному етапі [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/reports/bank/20984/>
4. Динаміка активів банків України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://bankografo.com/analiz-bankiv/bankivska-statystyka>
5. Прес-реліз [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=44050759&cat_id=55838
6. Топ-10 банків по збитку в Україні за 2016 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2017/02/9/620307/>
7. Топ-10 банків по прибутку в Україні за 2016 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2017/02/9/620294/>
8. Показники фінансової звітності банків України станом на 01.10.2016р. / Офіційний сайт НБУ – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593
9. Наказ Міністерства економічного розвитку та торгівлі України від 29 жовтня 2013 року N 1277 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cct.com.ua/2013/29.10.2013_1277.htm